

TZIGÁNYOKRÓL

V A L Ó

HISTORIA,

Mellynek

ELSŐ RÉSZÉBEN:

Leíratatik ennek a' széles Világra el-terjedett, sok jeles tselekedetekkel el-híresedett TZIGÁNY Nemzetnek eredete, régisége , természetire-való nézve Nemessége, és életre táplálásának tsudálatos módgya.

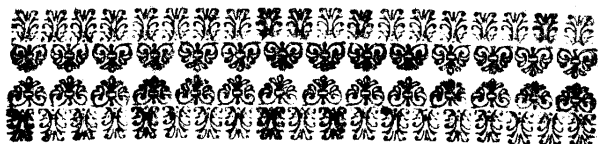
MÁSODIK RÉSZÉBEN:

Elő-adattatik egy nevezetes példában , minémű pompás tzérémóniával élnek , midőn az ő Leg sőbb Vajdájoknak az ő hozzá hívségéből mutató ajándékot, minden elő-sorduló Esztendőnek első napján bé-mutatják.

Nyomtattatott ebbe a az Esztendőben.

EL SŐ R É S Z E

A ' Kik Egyiptomban sokáig lakának,
Kemény szolgálattal sanyargattatának,
IZRAELITÁK , 's nagy Ínségre jutának ,
Végre mindenestül onnét el-futának.

Meg-üzé azokat FARAO népével,
Egész Országának roppant erejével,
A' veres tengerig ; de maga vesztével:
Izraelitáknak pedig jó végével.

Mert Isten a' tengert kétfelé osztotta,
A' melly az Izraelt által-botsátotta ,
Fáraót népével mind el-borította,
Mellyért Isten Moises sok-képpen áldotta.

Faraónitákból sok parton marada ,
Ki osztán magának Czigány nevet ada.
Az egész világra hamar el-árada,
Magyar-Országgra-is nagy része ízakada.

Nemes nép: 's ki-tetszik nemes természete,
Mert paraszt munkára nincs igyekezete,
Más tisztesbb marhával vagyon keresete,
Jele az, hogy Úri vér az eredete.

Azért ritka a' ki magára szúrt végyen,
Mert abba öltözni nékiek nagy szégyen,
Azon van, hogy veres ruhára szert tégyen,
Ha rongyos lészen-is tsak selyemből légyen.

Fekete csizmát sem visel szegényekkel,
De sarkantyús sárgát nemes Vitézekkel,
Rozs kenyér sem vészen mester-emberekkel,
Hanem fejr tzipót eszik Fő- rendekkel.

Ki nemessebb köztök, lóval kereskedik,
Mást mint meg-tréfállyon azon elmélkedik,
Vagy így vagy amúgy hogy nyerjen mesterkedik
Ha végbe-viheti kaczag , 's ditsekedik.

Ditséri a' lovát, és esküszik nagyon,
Hogy még most is három tsikó foga nagyon,
Jaj! jaj! s (kiált) félek hogy el ne ragadgyon ,
Noha vén dög 's méltó, hogy már löjjék agyon.

Azért Iskolában elsőben taníttya ,
Korbátsolást rajta három nap újíttya,
Azután séltében fut ha meg-indíttya,
Ha pedig tsak léptet, lépését gyorsíttya.

Mikoron rosz lovon jó paripát tserél,
Többi mondgyák néki: De ugyan jól nyerél,
Esküvést alkudba ingyen sem keverél,
Be jól esett, hogy most ithon nem heverél.

Nám inget, dolmányt is toldás képpen adtak,
Darab szalonnával adóssá maradtak,
Áldomásul kilentz itsze bort hozattak ,
Noha tserelésben ők meg-tsalattattak.

Nincs az nap senkinek gondgya a' munkára,
Seregestől mennek Város kortsmájára,
Elsőben egy itzét kérnek a' próbára,
Ha tetszik, isznak míg tart a' toldás ára'

A' köz nép többire él kovátsolással,
Úgymint; paputs, tsizma, és ló patkólással,

Kolomp veréssel, és kerék pántolással,
Avult serpenyő, és rostély föltozással.

Sindel, létz, patkó-szeg' s atzél míveléssel,
Parasztoknak szántó-vas élesítéssel,
Szegényebbek nyúznak dögöt vaskó-késsel,
A' ki pedig elmés, él hegedüléssel.

Musikájok, elmék' gyönyörködtetője,
Szomorú szíveknek örvendeztetője,
Búk' örvénye után örömrre vivője,
Sánta láboknak is tántzra gerjesztője.

Keresi kenyerét etset tsinálással,
Aszszonyi nem pedig némely varásláslal,
Al-posájok gyenge Purdék tsapdozással,
Tzigány-kerék virgontz legénykék hányással.

Nem lopnak, tsak nyernek,' az ilyen nyereség
Közönséges nálok , és leg főbb mesterség,
Ehez kívántatik pedig nagy szemesség,
Hogy nyeres helyt rajtok botozás ne essék.

Ki mit nyer, el dugni hamar igyekezik ,
Mert az ilyen marhát hamar meg igézik,
A' mi nagyobb érte meg-is dögönyözik;
Ilyen esetről sok most-is emlékezik.

Pedig tolvajoknak őket meg-mondhattyák ,
Mert csak aprólékot rántnak ha kaphattyák,
Tyúkot, ludat, 's illyent hamar meg koppasztyák
Fel találását más napra nem halasztyák.

Gyomrok egészséges, mit kap bé veheti s
A' felig sült dög-húst meg-is emésztheti.
Pulsusát Doktorral senki nem nézeti,
Patika szerszámnak sints nála keleti'

Kétféle betegség még is sértegeti,

Mind,

Mindazáltal ágyba egyiket sem veti,
Nyáron a' forróság verejtékezted ,
Télen hideglelés testét rekeszteti.

Mind télit, mind nyárit ő maga gyógyította ,
Hideg ellen hátát a' tűzhez fordította,
A' vízbe ugrással forróját tágította ,
Mind a' kettőt ilyen módon távolította.

Más két nyavalya is gyakorta hozzá fér ,
A' tsömör, idegen étkektől mellyet nyér,
És a' gyomor fájás, e' sokszor vissza-tér,
Mikor egy diéta mást, meg mást menten ér.

Ezt ő orvosolja illy *praescriptióval*,
Gomócz pirulákkal, 's *bolusként* tzipóval,
És fekete lévből tsináltt *potioval*,
A' tsömör oszlattya som fa izzasztóval.

Étkek közt a' dög húst leg-inkább szereti,
Meg fűszerszámoza, ha valahol leli,
Ezt pedig ez okra nézve ő míveli,
Mert azt nem Mészáros , hanem Isten öli.

Ez is e' nemzetnek jeles ditsirete,
Hogy halottaihoz van nagy szeretete,
Haját tépi, jajgat, kesereg, szünete
Nintsen rívásának, ha egyet temete.

Minden haláltól ő ugyan tartózkodik,
De akasztó-fátúl kivált iszonyodik,
Lelke száján hogy ki nem mehet bánkódik,
Mert ha alól mégyen ki, meg ocsmányodik'

Az igazságnak van nála bötsületi,
Mert nyereségében Vajdát részelteti,
Meg is vallja , mit nyert, ha ez esküdteti,
Eltagadja, ha más arra erőlteti.

Böjtöt tart a' mikor nintsen mit ennie.
Józan mikor nintsen mit hörpentennie,
Bő-kezű ha vissza kell adni nékie,
Engedelmes mikor nintsen mit tennie'
A' Sz György Innepét tartja Sátorosnak.
Egész nemzeteitől, és vigasságosnak '
Mert a' mint Sz. Mihályt felette károsnak,
Úgy tapasztallya azt sok-képpen hasznosnak.

Hasznos lovainak mert mezén járhatnak,
A' zöldellő fűben mohón haraphatnak ,
Hasznos a' Purdéknak, mert sóskát kaphatnak,
Attól ösztôvérségekből meg-hizhatnak.

Hasznos minnyájoknak, mert hanyatt alhat-
nak

Avagy sütő napnak hassal fordulhatnak ,
Szérdékért sok szántó-vasat nádolhatnak,
Kertekben veres, 's, fog-hagymát gyomlálhatnak.

Noha illy nemes nép de nem vágy pompára.
Nem szagगतott soha magas palotára,
Kedve tölt, tehetett ha szert sátorara,
Mert elégségesnek tartya lakására.

Bóttal sem gondol, mert hasznát nem veheti,
Semmiféle javát abba nem teheti,
Mert a' mit nyér egy nap, az nap el-költheti,
Pénzét Kortsmárossal jó helyre téteti.
E' nép (mint mondám) hogy parton meg,
akada,

Mihelyt az éj után vidám nap virada,
Minden részeire Világnak szakada,
Szeretvén földünket itt legtöbb marada.
Sokat is használ ez e' kerek Világnak,

Kiváltképpen nálunk e' Magyar-Országnek,
Mert szaporítója hol lakik jószágnak,
A' szegény Pórságot hívom bizonyáságnak,
'S ki patkólná lovát falusi Póroknak?
'S ki nádalná vasát szegény parasztoknak?
Nézd, melly rosszúl vólna dolgok Magyaroknak,
Hanem vólna köztök lakta Tzigányoknak.

Sokszor tőlök jót; rossz lovon tserélhetni,
Vagy viszontag rosszszat a' jóért nyerhetni,
De azt toldás nélkül végbe nem vihetni,
Mert erős törvények, azt meg-nem szeghetni.

A' Magyar-Országot el-osztá magának,
Nagy helyt választott felsőbb Vajdaságának,
Egyet innen, mást túl az híres Dunának,
Úgy innét-is túl-is az halas Tiszának.

Az innejtső leg főbb Vajda fel-emelte ,
Székit Győrött, túlsó Lévát meg-kedvelte,
Helyet a' Tiszán túl-való Szathmárt lelte;
Innen való Kassát székinék rendelte.

De illy ok alatt volt szabad el-osztani,
Hogy mikor a' Király hadat fog tartani,
Nézik is fegyverbe elő-kell állani,
És Ország hadával táborban szállani.

Most-is két OrderekBellicumtól jött már,
Mind négy meg intetvén hogy ne késsenek bár,
Kiki tisztiben szorgalmatossan el-jár,
Készen-is vagyon tsak harmadik Ordert vár.

A' Vármegyéknek-is van Elől-járójok,
Ober Vajda neve , az Igazgatójok,
Falusi Vajdáknak, és Parantsolójok,
Szinte mint Fő - Ispány, törvény kiadó jok.

Ki parancsol Görgön,ki pedig Tiszóltzon,
Ki itt, ki amott, ki Vajkán, ki Papoltzon ,
Ki bölts Selpitzen, ki híres Kiripóltzon ,
Borsod Vármegyei vert széket Miskóltzon.

MÁSODIK RÉSZE.

ERMEK bottya alatt kik laknak Tzigányok,
Előbb *Currenseket* küldvén ő hozzájok ,
Sinatba keríté őket a' Vajdájok,
Gyűlnek mindenünnen mint a' sok juh-nyájjok'
E' Vajdának sem vólt itt tavaly lakása,
De előbbi helyén nem volt maradása,
Ez ugyan Tzigányok' meg-rögzött szokása,
Csukhez, más faluba! köz példa mondása.

Azomba Miskóltzra gyűl Tzigányság mint raj,
Vagy mint Martiusban Tiszán le-menő zaj,
Számba hanem vehető mint a' fejen az haj,
Sok ágával bánni mondhatatlan nagy baj.

A' Város' réttyein táborát ütötte,
Sajó le-mentében magát helyhezttette ,
Ottan sátorait renddel fel-emelte ,
De előbb Tiszteket azért meg-kérlelte.

Itt már ki tántzot jár, ki pedig földre dül,
Mert bágyadság miatt a' feje-is szédül,
Van a' ki énekel, van a' ki hegedül,
Van kinek dorombja gyönyörűen pendül.

Ki tüzet rak, ki főz, dög húsát borsollya,
Ki kaczag, ki verseng , 's társát hazuttollya,
Ki üstök rántással lovát abrakollya,
El-adó dorombját némely kovátsollya'

Azom-

Azomba kiáltyák; Fő-Vajda érkezik ,
E' szóra sátorból minden ki-költözik,
Vajda eleibe menni-igyekezik,
Így az egész tábor hozzá gyülekezik.

Ülő vasat hoznak, csujtárral meg-vetik ,
Nagy tisztességen arra leültetik,
Hogy nem szolgálhatnak jobban, meg-követik
Tőle pedig illy szó hozzájok tétetik:

El multt ó Esztendő, az új itt vagyon már
Leg főbb Vajdátoknak áldást mondnátok bár
Hivatalotokban, tudgyátok, hogy ez jár,
Ha elmulatnátok szégyen volna, 's nagy kár;

Tudgyátok mindnyájan az ő nemzetségét,
Faraótul vette Királyi vérségét,
Termete mutattya annak úgy letségét,
Maga viselése adgya jelenségét.

Haja kondor, foga mint éléfánt-tson't szép,
Ajaka mint kláris, teste fekete 's ép ,
Tekéntete vidám merő mennyei kép,
Valahová fordul, tsudálja a' sok nép'

Dullya *Sireneket* énekelésével,
Előzi *Amfion*t hegedülésével,
Meg-győzi *Orfeust* doromb verésével,
Izmos *Herkulest* is vastag erejével.

Fellyul-múllya *Brontest* kovátsolásával,
Ravasz *Mercuriust* kalmárkodásával ,
A' szárnyas *Pegasust* sebes futásával,
Crésa-bélieket igaz mondásával.

Tudgyátok hozzátok-való nagy kegyelmét.
Vettétek is sokszor az ő segedelmét,

Mivel nem veti-meg senkinek kérelmét ,
Hozzá folyamóknak adja engedelmét.

Ezen érdemiért fellyebb emelteték,
Séllýéról Kassára által-költözteték ,
Legsőbb Vajdaságra ottan emelteték,
Isteni hatalom véle közölteték.

Többet szól vala még, de nem engedtetett,
Mert nagy kiáltásra szájok eresztetett,
Úgy van Uram, úgy van ! érig emeltetett,
Szavok, és hangjától menny.'s föld rendítetett.

Kiáltott Vajda, *Csit!* de annyi haszna volt,
Mint a' ki pént vízzel erdő gyúladást ólt,
Volt szava szavokhoz mint bal posztóhoz fólt.
Úgy nem hallatott, mint ki egy kukkot sem szólt.

Mikor ők mindnyájan feledvén bújokat,
Ujjó! üvöltésre emelék szavokat,
Még tántzra készíték a' fitzkók lábokat ,
Már purdék farkallyák alsó pofajokat.

Kedveket a' Vajda bora szaporítja.
Sokséle nótára nyelveket indítja,
Szíveket musika nagyon vidámítja,
Menvén Dádékat is a' tántzra lódítja.

Tartván Vajda hogy meg ne részeged jenek,
És szokászok szerint öszve ne veszzenek,
Avagy a' mi nagyobb meg-ne ütközzenek,
Mérgek miatt haza el-ne szélledjenek.

Fújják a' készülőt: 's ezen meg-bódulnak,
De meg-értvén okát rendekbe járulnak,
M ARSS ! mondatván nékik az útra indulnak,
A' Szikszai úton Kassára rándulnak.

A' seregek előtt musikások mennek,
Kik hegedűt vonnak, kik dorombot vernek,
Kik mint az Angyalok énekeldegélnek,
Viszketvén a' talpok sokan tánczra kelnek.

Más nap még dél előtt Kassát közelítik,
A' sok szép és magas tornyok ékesítik,
Kő' s föld bástyák 's Hernád víze erősítik,
Úgy hármás árkok-is, kik környül kerítik,

A' mellybe bé jutván; Hol van palotája,
A' ki e' Tábornak leg-fővebb Vajdája?
Kérdezik; azok azt felelik: hozzája
Gyermeknek is őket igazítja szája.

Mennek a' nagyútzán, kiknek tsudájára ,
Egész Város tódul, 's bámul pompájára ,
Sietnek Uroknak ők udvarlására ,
El érvén udvarát néznek ablakára.

Ott minden szereket, minden szerszámokat
Félre tévén arra fordítják gondjokat,
Mint áldják-meg ezek leg-főbb Vajdájukat,
Azért botsátnak illy fohászzkodásokat :

Oh ti magas Egek! kik felettünk vagytok,
És minden dolgokat földön igazgattok ,
Némelyt boldogítottok, némelyt sanyargattok,
Az-az: mind jó mind bal szerentsét ti adtok.

Ez legfőbb Vajdánktól el-távolítsátok,
AMANnak keblébe ötet juttassátok,
Minden kárvallástól meg-óltalmazzátok,
Sok jó nyerességgel bőven meg-áldgyátok,

Follyanak napjai tsendes békességben,
Ne töltse azokat mord kedvetlenségben,

Egés-

Egésége legyen mindenkor épségben,
Mint tsik, vagy mint evet, legyen olly frisségben,
Úgy hogy a' versent-is szél módra futhassa,
Pályázó társait meszsze haladhassa,
A' lejtő tántzot-is frissen el-járhassa:
Hiba nélkül tzigány-kerekét hányhassa.

Sem pénzes erszényét, sem dohányzacskóját,
Lapos gutameg ne üsse, sem patkóját
Lovának ne bántsák, sem nyugzó-békóját,
Hitványok se meg ne igézzék tsikóját.

Selyem dolmány, s nadrág termetét szpitse ,
Kalpagjának nyusztya fejét ékesítse,
Szép fekete fátyol nyakát meg-kerítse,
Ingének tsipkéje kezét hímesítse.

Nyerítsen alatta kevély paripája,
Füstöllyön mindenkor ő tajték pipája,
Kövér szalonnától hizzik a' pofája,
'S annak a' sírjával tündököljék szája.

Sódorból, tzipóból meg-ne fogyotkozzék,
Mint dob legyen hasa olly frissen lakozzék,
Elsőrendű Urakkal bizvást barátkozzék,
'S azon barátival mindennap borozzék.

Vonnya hegedűjét, danoljon magának,
Hallyák gyenge purdék hangját dorombjának s
Kis karoktól fogva kultsát nótájának,
'S nótáját fogják meg e' szép musikának.

Légyen szerentséje adásban, vevésben,
Hasonlatosképpen a' ló tserélésben,
Ah! védelmezzétek nyeresre menésben'
Szárnyas légyen lába futásra menésben.

Még-

Még-is kérünk Egek ! gondgyát viseljétek,
Ha szükségben léssen hamar segítsétek,
Minden galibától, 's bútól őrizzétek,
Örvedetesekké napjait tegyétek.

Légyen győzedelmes a' küszködésekbén,
Légyen diadalmas verekedésekbén,
Légyen dicsőséges Tzigány seregekben,
Légyen örökös jó hírekben nevekben.

Falukat Tzigányok míglén nem építnek,
Magos palotában lakást nem készétnék,
Virágos kerteket míglén nem kerítnek,
'S azok munkájához míglén nem tekintnek.

A' szántó-földeket míglén nem munkálják,
A' szőlő hegyeket míglén nem kapálják ,
A' tzipót és sódort míglén nem utálják,
A' *Párkák* mind addig éltét nem piszkálják.

Ezeket kívánnyák sűrű sohajtással,
szívből érett buzgó sok fohászkozással,
Borsodi Tzigányok egyezvén egymással,
Leg főbb Vajdájoknak minden áldomással,

Nézi vala őket Urok, ablakjáról,
Nagy puszkpáng bokréta függvén kalpagjáról,
Újdon új sekete sátyol a' nyakáról,
Esmérszik többire tsillámló fogáról.

Törli szemét, népnek értvén sóhajtását,
Ajúl, hallván szavok szép tzikornyázását,
Tsudálja verseknek illy rendes folyását,
Minden dolgaiknak adja javallását.

Hogy pedig kedvét ők tsaltanak magokhoz,
Szorosban nyulának az ajándékokhoz,

Azok'

Azok' alázatos bé-mutatásokhoz,
És szolgálatjára kész ajánlatokhoz.

Elsőben a' Vajda lovát bé-farrolá,
Azelőtt bárom nap jól meg-korbátsolá,
Így hizlalá, 's ilyen zabbal abrakolá,
Mert úgy gyorsabban lép , és fut azt gondolá,

Azután a' kösség mind egybe hordotta ,
A' külömb szereket, 's térdét meg hajtotta,
(Mert az előtt Vajda arra tanította)
És leg-főbb Vajdának bé is ajánlotta.

Úgymint tizenkilentz tsigás kantárokat,
Ugyan annyi nyergek, annyi korbátsokat,
Annyi farmatringot, annyi csujtárokat,
Annyi rajték pipát, 's több pipa szárokat,
Hatvanhárom atzélt, száz-tiz dorombokat,
Kilentz ülő-vasat, húsz kalapátsokat ,
Tizenkét serpenyőt, harmintz kolompokat,
Patkót , 's patkó szeget, számlálatlanokat,

Közöni az Urok az ajándékokat,
Annyi külömb-féle jeles szerszámokat,
Egekbe botsátott fohászkodásokat,
És szolgálatjára kész ajánlásokat,

Palótában vettet néhány asztalokat,
És hozat Kassai jó tsípös borokat,
Tétet tzipót, kolbászt, májost, sodorokat,
Máskéfé ételből kilentz fogásokat.

Asztalhoz szolgálnak tizenkét inasok,
Nem gorombák, rusnyák, szennyesek, rongyosok,
Hanem Déliások, tzifrák és módosok,
Czéremóniások, mosolygók, 's nyájasok.

A' kik asztalokra hozzák az étkeket,
Azután fel kapják a' felle-székeket,
Kellő emberséggel kedves vendégeket,
Kínálják: foglalják el kiki helyeket.

Úr mellé Miskóltzi Fő-Vajdát ültetik,
Rend-szerént más Vajdák ezeket követik,
Apróbb Tiszteknek-is helyek rendeltetik,
A' kösség oda ül, hová férkezhetik.

Kezdik Pohárnokok szaporán folytatni,
A' kristályokat, Úr' örömét mutatni,
Hogy Miskóltzi Vajda víg légyen nógatni,
Semmivel se hagyja magát kínáltatni.

Mások is sürgetik, hogy vigadozzanak,
Kívánságok szerint frissen lakozzanak,
Ha teli lesz gyomrok, bízvást okadgyanak,
És újonnan mohón egyenek, 's igyanak.

Vannak is valóban nagy vigadozással,
Jó egészségéért Uróknak ivással,
Az alsó asztalok *tuskáznak* egymással,
Azután kezdenek lenni gyúladással.

De már el-is járta agyokat bor szesze,
Háborognak is már egynek sinsen esze,
Dádé, Kuczor, Purdé, minden öszve vesze,
Ezt Kassai Bornak tselekedte mesze.

Már senki nem mondja, hogy *vinum da Kassa*,
Kurva légyen Annya, a ki tövét ássa,
Mert az olly erős hogy Hegy allyán sins másza,
A' ki ezt nem hiszi e' példából lássa,

Mint mondám, hogy eszek tőlök el-távozott,
És vér szívek körül forrott gyúladozott,

Min-

Minden barátságok méregg  változott,
 s nagy *Csit  Pat * között k származott.

Ez szomsz dgy t szidgya, amaz hazutollya,
Ez r  vitsorítv n fogait ts follya,
Amaz-is viszontag  tet  gy g nyollya,
Ez egy testv r b tty t a' f ld n hurtzollya'

Ez ennek fittyet h ny; amaz haj t kapja,
Emez test t ts pi, az karj t harapja,
Ez k rny l val it v gton artz l tsapja,
Noha azok között lehet  des apja,

Als  asztalokra hogy k s nem t tetett,
Tan ts ból leg-f bb Vajd nak eshetett,
M sk p' egyn h ny lett volna el temetett,
N m soknak kan l is fej he  ttetett.

M s-s l  ra m lt el hogy  gy villong nak,
Azut n haraggal el szakaszkod nak,
Haza fel  d rrel durral ind l nak,
Kapuf t l v v n b tsut el-oszl nak.

V   G  .

